

Omgaan met (nood)situaties

Deze les-voorbereiding maakt samen met de voorbereidende les (google-forms interactieve les: <https://forms.gle/D9TT7uVnGAzNfovG6>) een (bij)scholing voor outdoor sportklim kader. In totaal nemen de voorbereidende les en de kaderavond ongeveer 5 a 6 uur in beslag en in eerste instantie 1 licentiepunt voor de NKBV, mits beide delen gevolgd zijn. Deze les is ontwikkeld door David Vonk (david@nijosac.nl) als online bijscholing voor de NijSAC in corona-tijd. Deze bijscholing wordt ook beschikbaar gesteld aan de NKBV. Feedback is van harte welkom.

Overzicht en Doel

Outdoor voorklimmen is een complexe sport waarbij veel kan gebeuren. Het juist inschatten van risico's tijdens het voorbereiden van een klim-activiteit is dan ook niet makkelijk. Het denkproces wordt alleen maar complexer wanneer er ook nog onverwachte situaties ontstaan. Het doel van deze les is om houvast te geven aan dit denkproces.

De vraag die centraal staat in deze les is "Hoe ga ik om met een ongewenste klim-situatie?". Om hierop antwoord te geven gaan we kijken naar de volgende deelvragen:

- 1) Hoe ga ik gestructureerd om met het beoordelen van- en reageren op een ongewenste (nood)situatie?
- 2) Welke prioriteiten stel ik?
- 3) Hoe weeg ik risico's effectief af (onder druk)?

Hiertoe zullen we in de inleidende les technieken bespreken uit verschillende disciplines die we gecombineerd kunnen inzetten voor het snel evalueren van risico's. In deze inleidende opdracht worden kort het drie mal drie, limoentjes, STARRT, STOP(-A); GROW en SMART model geïntroduceerd. GROW en SMART passen we alleen toe in het leerproces van de kaderopleiding, en niet in noodsituaties.

Tijdens de cursusavond gaan we deze technieken (met uitzondering van GROW en SMART) toepassen om echte casussen te bekijken en analyseren. Je hoeft de stof uit de inleidende opdracht niet uit je hoofd te kennen: het is voldoende om het eens door te lezen.

Na deze les is de cursist bekend met de basis van risicomanagement in de klimsport, en kan deze systematisch een situatie beoordelen en naar omstandigheden en kunde handelen.

Deze lesvoorbereiding voor de cursusavond zal niet veel ingaan op de theorie. De inleidende les bevat al de relevante informatie: <https://forms.gle/D9TT7uVnGAzNfovG6>.

Tijdpad cursusavond

De cursusavond is van 19.00 tot 22.00 uur via het medium discord.

Tijd	Beschrijving
-------------	---------------------

18.45	Inloop
-------	--------

19.00	bespreken inleidende opdracht (met name 3x3 in de praktijk en limoentjesmethode (i.e. risicomangement in de praktijk)
-------	---

Casus 1: 'gewone' situatie

19.20	<i>in sub-groepen aan de slag</i>
-------	-----------------------------------

19.45	<i>plenaire bespreking</i>
-------	----------------------------

20.00	Pauze (ruimte voor voortzetting discussie)
-------	--

Casus 2: onbekende situatie

20.15	<i>in sub-groepen aan de slag</i>
-------	-----------------------------------

20.40	<i>plenaire bespreking</i>
-------	----------------------------

20.55	Pauze (ruimte voor voortzetting discussie)
-------	--

Casus 3: tijdsdruk

21.10	<i>in sub-groepen aan de slag</i>
-------	-----------------------------------

21.35	<i>plenaire bespreking</i>
-------	----------------------------

21.50	afsluiting, ruimte voor feedback
-------	----------------------------------

22.00	Persoonlijke ervaringen bespreken
-------	-----------------------------------

Globale inhoud

Dit werd meegestuurd met de planning aan de deelnemers, en geeft een goed beeld van de invulling van de avond.

Bespreken inleidende opdracht

Er waren een aantal mensen die het lastig vinden om de 3x3 methode in de praktijk toe te passen. Ik zal proberen om hierover meer duidelijkheid en voorbeelden van risico-mitigatie-strategieën te geven. De reductiemethode van Werner Munter die traditioneel bij 3x3 in lawinekunde gebruikt wordt is niet optimaal bij generiek gebruik bij alpinisme en vooral niet bij klimmen. Daarvoor in de plaats neem ik dus de specifiekere limoentjesmethode; mochten mensen hier verwart over zijn geweest.

Het is niet de bedoeling dat we de inleidende opdracht nog uitgebreid gaan bespreken. Ik hoop dat het meeste aan de hand van de feedback duidelijk is. Als je toch nog concrete vragen hebt hierover (ook over 3x3, de limoentjesmethode en risicomangement), dan zou ik die liever op een ander moment (vantevoren) bespreken.

Casussen

Eerlijk gezegd heb ik de casussen nog niet helemaal voorbereid, maar het idee is om in gemengde (kader + '-io') groepen van ca. 4 mensen casus-situaties te gaan uitwerken. De drie casussen zullen hetzelfde format hebben waarbij eerst een risico-analyse gedaan wordt, met daarna een situatie waarin jullie samen een plan van aanpak maken.

De eerste casus zal lijken op die in de inleidende opdrachten, maar dan uitgebreider. In de tweede situatie ga ik proberen om een ietwat ongewone (doch realistische) situatie te gebruiken zodat de meesten uit hun comfort-zone getrokken worden. De derde casus zal onder tijdsdruk zijn. Beide om zo een iets meer realistische beslissings-simulatie te maken. Alle situaties zullen in outdoor setting zijn.

Nadat er in kleinere groepen over de casussen is nagedacht, krijgt elke groep de tijd om hun uitwerking te vertellen. Hierna is ruimte voor een korte discussie. Overigens is de kans groot dat deze situaties (met opzet) minstens even vaag zijn als de inleidende opdracht; maak je borst dus maar nat ;) Het idee hiervan is dat je in de praktijk ook vaak op basis van onvolledige informatie moet beslissen. Dit betekent tegelijk dat er niet een 'goede' uitwerking is van de casussen. Het idee is dat juist deze aannames en overwegingen in de onderlinge discussie naar voren komt.

Afsluiting

Moraal van het verhaal, en kernboodschap. Als je naar aanleiding van de opdracht of les nog feedback hebt is dat van harte welkom: deze training heb ik speciaal voor jullie opleiding/bijbscholing gemaakt, maar wordt in de toekomst in samenwerking met de NKBV waarschijnlijk beschikbaar gesteld aan andere SAC's en regio's. Jullie feedback is dus zeer gewenst! Schroom niet om kritiek te leveren of andere gedachten te uiten: alles is welkom (mits relevant ;).

Persoonlijke ervaringen bespreken

Er was vanuit het kader-io behoefte aan het horen van praktijk-verhalen van mensen die al kader zijn. Als je dus een situatie hebt meegemaakt die je wilt delen dan is dat van harte welkom. Als je dit liever anoniem doet, kun je het ook opschrijven, dan lees ik het verhaal voor. Ik hoop dat er voldoende interesse is dat mensen nog even blijven hangen, en dat er mensen zijn die hun ervaringen willen delen. Bij voorbaat excuus als van dit deel niks terecht komt.

Bespreken Inleidende opdracht

- Beschrijving van de resultaten van de opdracht:
Mediaan op 19 punten; gemiddeld gezien scoort kader beter dan niet-kader. Vrouwen scoren binnen de niet-kader groep gemiddeld hoger dan mannen ;).

Het valt hierbij op dat mensen die korter over de opdracht hebben gedaan, lager scoren op casus-vragen. Ik denk dat dit komt omdat deze mensen met te weinig aandacht de opdrachten gelezen hebben, en hierdoor dus details gemist hebben.

Dit laatste illustreert mooi een belangrijk punt uit de opdracht: het nemen van voldoende rust en tijd om de details van de situatie in je op te nemen zorgt dat je betere resultaten bereikt. Dit kan op cruciale momenten groot verschil maken in de uitkomst.

- Referentie 'thinking fast and slow' van Daniel Kahneman. Bij een onverwachte situatie zijn mensen zeer sterk geneigd om uit instinct te reageren: Kahneman noemt dat Systeem 1. Door te stoppen, even een moment te pakken en alles kritisch in je op te nemen probeer je om jezelf naar systeem 2 over te schakelen, waarbij je bewuste keuzes maakt op basis van feiten.

Dit fenomeen is zeer bekend in de psychologie. Het wordt bijvoorbeeld door aanvallers uitgebuit in phishing-emails om zo mensen te overtuigen om hun gegevens te geven. Door gebruik te maken van de systeem 1 reactie hebben mensen het vaak niet door wat er aan de hand is, totdat het te laat is, ondanks de signalen dat er iets raars aan de hand was. Door te schakelen naar Systeem 2 voorkom je dergelijke valkuilen.

Dat veel mensen zichzelf en hun impulsen onderschatten zie ik terug in de antwoorden op de vragen. Denk niet 'ach dat overkomt mij niet', want dat is dus meestal wel zo.

- Veel mensen gaven aan meer te willen oefenen met 3x3. Ook werd er gevraagd om meer uitleg.
 - Geschiedenis 3x3: lawinenkunde, Werner Munter en zijn visie op risico: <https://www.1815.ch/rhonezeitung/zeitung/frontal-interview/sicherheitsverantwortliche-agieren-zu-uebervorsichtig/>, Reduktionsmethode
 - Voorbeelden 3x3 uit canyoning → wijs mensen aan die verantwoordelijk zijn voor deel-aspecten van de risico-inschatting; bijv. 1 iemand voor het weer; 1 iemand die de groepsdynamiek in de gaten houdt; 1 iemand die navigeert; 1 iemand die de omstandigheden in de gaten houdt; 1 iemand die de tijd bewaakt. Als iemand een probleem constateert is er overleg, en kun je met de limoentjesmethode besluiten om te keren. De verantwoordelijke heeft uiteindelijk het onderwerp over zijn/haar onderwerp. Iedereen kan besluiten dat de groep omkeert.
 - Link naar limoentjes-methode
 - De limoentjes-methode probeert te voorkomen dat je onbewust escaleert in je risico-acceptatie strategie. Acute risico's worden normaliter veelal onderschat, waardoor uiteindelijk ongelukken gebeuren die men had

kunnen voorkomen door kritisch naar de situatie te kijken. Een variant op de 'falacy of sunken cost' speelt hierbij een belangrijke rol.

→ Risicomanagement in het bedrijfsleven (zie aanvullende informatie-links in de opdracht) en bij professioneel klimmen

Casussen

De casussen die zijn gebruikt voor deze cursus zijn afkomstig van <https://www.klimongevallen.nl>. In het belang van de educatieve waarde zijn de casussen aangepast met fictieve elementen zoals dialoog. Het refereren naar de casussen dient te via de originele publicatie op klimongevallen.nl te gebeuren om verwarring over waarheid en fictie te voorkomen.

Structuur van de Casussen

De deelnemers worden opgesplitst in groepen van 3 of 4 mensen. Hierbij wordt geprobeerd om ervaren deelnemers aan onervaren deelnemers te koppelen om zo maximaal van elkaar te leren.

Iedere casus duurt 40 minuten. Gedurende deze 40 minuten krijgen de groepen berichten met informatie over de casus. Op basis hiervan moet de groep de situatie beoordelen en de risico's analyseren. De groep kan ook besluiten om actie te ondernemen.

Bij de casussen wordt niet alle informatie gegeven die je normaal zou gebruiken voor een voorbereiding van een tocht. Dit betekent dat deze informatie niet relevant is voor deze cursusavond, en de deelnemers mogen dit dus negeren. Het is belangrijk om dit te benadrukken bij het inleiden van de casussen.

Tijd [duur] Omschrijving

+0 [10]	Inleiding casus met informatie over de context. Het is de bedoeling dat de groepen mbv 3x3 een snelle risico-inventarisatie maken voor de activiteit.
+10 [15]	Start van de casus-tocht; omschrijving van gebeurtenissen en gang van zaken bij de tocht. Zo nu en dan krijgt de groep extra informatie waarmee ze de situatie kunnen beoordelen. Hierbij gebruiken ze bijvoorbeeld STARR, STOP en de limoentjesmethode om te beslissen over de casus.
+25 [15]	Plenair bespreken van de casus
+40	Einde; voortzetting bespreking kan in de pauze

3x3

Zorg dat je tijdens de casussen de 3x3 methode bij de hand hebt of uit je hoofd kent en doorloopt.

Casus 1: Alpineren met het Gezin

<https://www.klimongevallen.nl/alpieneongevallen/view/id/54> Let op! De onderstaande casus-beschrijving is aangepast met fictieve elementen en geeft dus niet een accurate weergave van de echte situatie.

Prompt 1: context

Uit het rapport:

“Vijftien personen, 9 volwassenen en 6 kinderen, hadden het volgende plan:

Dag 1:

*09:00 vanaf gondelbahn Schaufeljoch (Stubaital) [3158m]
via Fernaujoch [3050m] – Pfaffenjoch [3213m]- Sulzenauferner – Pfaffensattel –
Zuckerhütl (beklimmen) [3507m] – Wilder Pfaff via zeer steile afdaling -
naar Müller Hütte [3145m] aankomst 15:00 uur.*

Daarna nog een tochtje naar het Becherhaus heen en terug.

Dag 2 vanuit Müller Hütte via Wilder Freiger – Wilder Freiger-Ferner naar Nürnberger Hütte

Dag 3: vanuit Nürnberger Hütte naar dal

Dit plan was voorgesteld door een van de deelnemers (Vader [G] (...)) en de anderen waren hierop aangehaakt. De groep had drie touwgroepen samengesteld ten behoeve van de gletsjerovergangen ieder touwgroep bestond uit een mix van ervaren en minder ervaren deelnemers.”

De touwgroepen zijn kwa ervaring goed samengesteld. Alle deelnemers zijn voldoende ervaren voor deze tocht. De tocht is vantevoren besproken, en er is een grove tijdsplanning gemaakt.

De touwgroep in kwestie (nummer 3) bestaat uit 6 mensen:

- Gezin: vader (G), moeder en 2 kinderen
- Vader (D) en zijn dochter.

Vader G is ervaren en heeft C3. De rest van de deelnemers heeft C1 of gelijkwaardige ervaring.

“Het was een heldere, zonnige dag en de eenduidige weersverwachting was dat het in ieder geval die dag zo zou blijven.”

Analyseer de risico's (10 minuten)

Prompt 2: (start + 10 minuten)

Om 09:30 vertrok de groep van vijftien personen vanuit de gondelbaan (3158m).

Rond 10:15 was de groep bij het Fernaujoch (3050m).

Vervolgens via blokkenterrein richting de Aplerer Pfaff (3353m) om uiteindelijk op 3200m te traverseren via blokkenpad naar Pfaffenjoch (3213m).

Analyseer de risico's (2 minuten)

Prompt 3: (start + 12 minuten)

“(…) halverwege dit blokkenterrein (~3150m) om 11:00 werd duidelijk dat de echtgenote het moeilijk had: ze bewoog zich langzaam door het blokkenterrein, voelde zich onzeker en bang.

Op dat moment werd er even pauze gehouden.

Een van de deelnemers van de andere touwgroepen wees vader G op de toestand van de echtgenote en vroeg zich openlijk af of het gezin niet moest omkeren.

Vader G en echtgenote vonden dit niet nodig.

Op dat moment is tevens door de groep besloten dat de touwgroepen 1 en 2 gezamenlijk, op eigen tempo, door zouden lopen en dat touwgroep 3, ook op eigen tempo, zou volgen.

Touwgroep drie is verder over het blokkenterrein richting het Pfaffenjoch gegaan.”

Analyseer de situatie (5 minuten)

Prompt 4: (start + 17 minuten)

“De echtgenote ervoer het blokkenterrein nog steeds als zeer lastig en was af en toe in tranen.

Om 12:55 zag touwgroep 3 dat touwgroepen 1 en 2, gezekerd aan touw, vertrokken vanuit het Pfaffenjoch over de gletsjer richting de Zuckerhütli (3507m). Om 13:15 was touwgroep 3 bij het Pfaffenjoch.

Om 13:35 vertrok touwgroep drie vanuit het Pfaffenjoch over de gletsjer naar de Zuckerhütli. De gletsjertocht verliep rustig en voorspoedig. De echtgenote en kinderen konden goed meekomen. Vader G vond het wat zwaarder.”

Analyseer de situatie (3 minuten)

Prompt 5: (start + 20 minuten)

Een aantal sterke mensen uit touwgroep 3 maakt een uitstapje en gaat toppen op de Zuckerhütli, terwijl mensen die meer moeite hadden met de tocht bleven wachten. Daarna gaat de groep verder via de steile afdaling naar het eindpunt:

“Om 17:00 vertrok touwgroep 3 naar de Wilder Pfaff. Het deel op de gletsjer verliep goed. In het blokkenterrein onder der de top had de echtgenote het weer zeer moeilijk.

Om 18:30 was de groep op de top. De beide vaders gingen de steile afdaling verkennen. Besloten werd om iedereen één voor één aan touw gezekerd door vader G de wand af te laten dalen. Dit zouden steeds stukjes van 15 meter zijn (overzichtelijk) gedurende ~100m afdaling door de rots.

Om 18:50 werd een standplaats gebouwd (5 minuten) en ging vader D als eerste naar beneden. Dit duurde 5 minuten. Daarna kwam de echtgenote. Deze afdaling van 15 meter duurde 10 minuten. De echtgenote was erg onzeker en had het erg moeilijk.”

Analyseer de situatie (5 minuten)

Einde casus; afloop:

Vader D besluit om de tocht af te breken omdat het al veel te laat is, en moeizaam gaat. Er wordt 112 gebeld en de hele groep wordt per helikopter gered. Er is geen verder letsel.

Bij het bespreken van de situatie komen de betrokkenen tot de conclusie dat er sprake was van een verkeerde groepsdynamiek. Er werd door de echtgenote onvoldoende duidelijk aangegeven dat het echt lastig ging, en de overige groepsleden hebben niet voldoende objectief naar de situatie gekeken. De groep had al veel eerder moeten omkeren.

Vader G noemt dat hij niet de beslissing aan zijn echtgenote had moeten laten (die ervaart immers groepsdruk), maar dat hij zelf de knoop door had moeten hakken.

Ten slotte kenden de leden van de groep elkaar niet goed. Beide gezinnen van groep 3 hadden ten onrechte het idee dat het andere gezin zeer ervaren en kundig was. Hierdoor durfden ze niet om de leiding te nemen in de beslissing om te keren of eerder redding in te schakelen.

Casus 2: Klettersteig

<https://www.klimongevallen.nl/alpieneongevallen/view/id/37>

Let op! De onderstaande casus-beschrijving is aangepast met fictieve elementen en geeft dus niet een accurate weergave van de echte situatie.

Informatie en foto's over de klettersteig:

http://www.latrencanous.com/ferratas/baumes_corcades/topo.pdf

<https://deandar.com/en/ferratas/via-ferrata-baumes-corcades>

Afbeelding: de betreffende brug in de klettersteig in spanje.

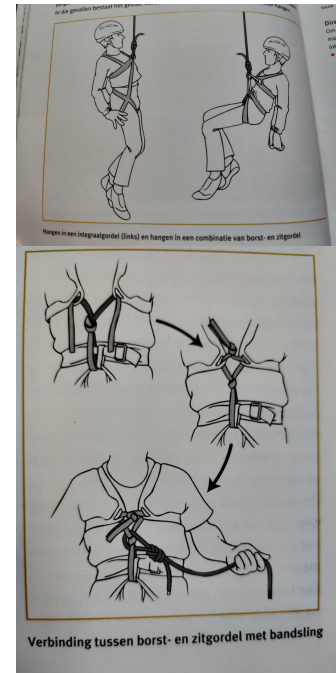
(<https://www.manawa.com/en-GB/activity/spain/centelles/via-ferrata/via-ferrata-in-les-baumes-corcades-near-barcelona/4441#images-2>, bezocht op 1 februari 2021)

Prompt 1: context

Een koppel besluit om in februari een klettersteig te gaan doen in Spanje. Het betreft een B/C klettersteig met aan- en afloop. Het is half 3: aanlopen en aflopen kost samen ongeveer een uur en de klettersteig zelf neemt ca 2 en half uur om te voltooien. Deelnemers aan de tocht zijn een man en een vrouw, partners van elkaar.

De man van het stel geeft de volgende informatie over zijn plannen:

- We hadden een kleine dagrugzak met wat eten en drinken
- Het is laat op de dag, en we willen voor donker terug zijn. Het liefst willen we ook nog een beetje redelijk kunnen eten vanavond, maar gelukkig hoeven we niet te koken. Het is al half 3, dus we willen wat opschieten.
- Het weer ziet er op zich best aardig uit. Hier net ten zuiden van de pyreneeën is het weer zo in de winter aangenaam met een graad of 18 en een lekker zonnetje.
- Mijn partner heeft niet veel klimervaring, ze is nerveus over de tocht en is bang om vervelend te vallen. Om haar gerust te stellen heb ik voor haar een borstgordel gemaakt van een schlinge. Deze heb ik met een prusik aan haar klimgordel geknoopt. (in de afbeelding is de borstgordel zelf dus vervangen met een gestikte bandschlinge, en de open schlinge is vervangen door een prusik). De klettersteigset zit in een ankersteek om de centrale knoop zoals in de afbeelding het touw er omheen zit.
- Buiten de klettersteigset en de hiervoor genoemde borstgordel-constructie hebben we elk een statische schlinge-zelfzekering om mee uit te rusten.

(Afbeeldingen van borstgordelconstructie uit 'Indoor Klimmen - Praktisch Handboek' 1e druk, Deltas Centrale uitgeverij, maart 2011, ISBN: 9789044727258, beschikbaar op bol.com: <https://www.bol.com/nl/p/indoorklimmen-deel-praktisch-handboek/1001004010293894/?bltgh=t-Y3Yck6p5VDO81nlydH-A.1.2.ProductImage>)

Analyseer de risico's. (10 minuten)

Prompt 2 (start + 10 minuten):

Het koppel staat aan het begin van de klettersteig:

Vrouw: schiet toch eens op man! Het wordt zo dadelijk al donker. En ik wil hier niet nog door het bos struikelen.

Man: ja, jij wilt toch een borstgordel? Laat me hem dan ook voor je knopen.

Om te controleren of alles goed zit bij zijn partner trekt de man even goed aan de klettersteigset: die blijft goed vastzitten.

Analyseer de situatie. (2 minuten)

Prompt 3: (start + 12 minuten)

Het koppel komt aan bij een grote Tibetaanse brug. (zie foto)

Vrouw: oef, dit is toch wel spannend... Blijf je wel dicht bij me?

Man: komt goed hoor, je kan het!

Analyseer de situatie. (3 minuten)

Prompt 4: (start + 15 minuten)

Uit het ongevals-rapport: "Doordat we laat begonnen waren we iets gehaast en probeerde ik de set zo snel mogelijk aan elkaar te knopen, hiervoor legde ik even snel een platte knoop in het hulptouwje. Helemaal fout want door het bewegen van het touw en de gordel werkte de knoop zich los en op het kritieke moment, boven de afgrond werd dit duidelijk."

De platte knoop heeft zich midden op de brug losgewerkt. De vrouw valt. De klettersteigset scheurt 1 meter uit, en de vrouw hangt hierdoor rechtop, met haar hoofd een halve meter beneden de 'loop-kabel' (laagste kabel in de afbeelding). Omdat de verbindingsknoop aan de heupgordel-zijde zat tov het bevestigingspunt van de klettersteigset hangt de vrouw alleen in de schlinge-borstgordel (aan haar oksels dus). De klimgordel is dus niet meer onderdeel van de zekerketen.

Maak een plan. (10 minuten)

Einde casus, afloop:

In de echte situatie is de vrouw gelukkig niet gevallen. De knoop is echter wel losgeraakt midden op de brug, en dit heeft ertoe geleid dat de vrouw haar partner voor lange tijd niet vertrouwt heeft met betrekking tot klimtechnieken.

Casus 3: Knoopjes

<https://www.klimongevallen.nl/ongevallen/view/id/284>

Let op! De onderstaande casus-beschrijving is aangepast met fictieve elementen en geeft dus niet een accurate weergave van de echte situatie.

Prompt 1: context

Het is 13u20 op 3 januari in de Calanques. De Calanques is een Frans klimgebied nabij Marseille met veel rotsen aan het water van de Middellandse Zee.

De route in kwestie is er eentje zoals je in de Calanques wel meer vindt: de eerste lengte begint direct boven het water, en de enige manier om daar te komen is door 5 lengtes te gaan abseilen over een speciale abseil piste.

Er wordt in de Calanques vrijwel uitsluitend in de winter geklommen: dan is het weer aangenaam. In de zomer is het hier veel te warm, met temperaturen die regelmatig boven de 30 graden stijgen. In de zomer wordt hier veel gedoken in de prachtige baaien waar in de winter dus geklommen wordt. De weggetjes zijn smal, bochtig en stijl; de parkeerplaats is het hele jaar door te klein.

De multipitch die de groep van vier studenten (twee touwgroepen) op het oog heeft is ongeveer 100m hoog, opgedeelt in 8 pitches. Het is een rustige middagroute, niet te moeilijk. De enige manier om bij de start te komen is dus door te gaan abseilen. De parkeerplaats is aan de top.

Het is hier, zoals altijd, mooi weer. Het zonnetje schijnt, en er komt een fris briesje vanaf de zee. Er is een rustige golfslag: het is net eb. In de verte toetert een vrachtschip. Het hele landschap ziet er vredig uit. Alleen zijn die irritante meeuwen altijd een teleurstelling.

Analyseer de risico's. (10 minuten)

Prompt 2: (start + 10 minuten)

De tocht begint met de afdaling. Als groep wordt er gezocht naar de abseilpiste. Het plan is om samen te gaan abseilen en dan in twee touwgroepen weer omhoog te klimmen. Hiertoe hebben we twee 70m enkeltouwen meegenomen.

Van bovenaf ziet de situatie er toch wel wat anders uit dan in de topo. De abseilstandplaats is niet direct vindbaar, maar na korte tijd wordt er, ongeveer op de verwachte plaats, een standplaats gevonden. Gelukkig is het uitzicht mooi, dus terwijl de abseil wordt opgebouwd kletsen we wat en genieten we van de prachtige omgeving. Alleen die rot-meeuwen weer :’(

Analyseer de situatie.

Prompt 3: (start + 13 minuten)

Met 4 man dalen we de eerste pitch af. We vinden daar een knus hangrelais. De situatie kon bijna niet beter zijn :). We hebben de touwen aan elkaar geknoopt en dalen af met een verlengde abseil met prusik als backup. 1 deelnemer gebruikt in plaats van een prusik een shunt. Hij heeft hier al ruime ervaring mee.

Het lijkt er wel op dat we de juiste route gevonden hebben. Alleen zit het touw muurvast. Dus dat is een dingetje. Er is 0,0 beweging in het touw te krijgen, maar we hebben gelukkig nog wel beide uiteinden.

Analyseer de situatie.

Prompt 4: (start + 15 minuten)

Prusikken dan maar!

“We besloten dus meteen om vanwege tijdgebrek niet meer te klimmen die dag en omhoog te prusikken met z'n allen (4 man) en daarna terug te gaan naar de auto.”

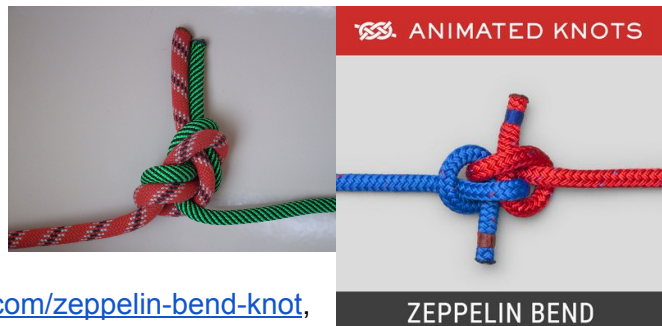
De groep prusikt “op de gebruikelijke manier met een prusik als zelfzekering ingebonden aan [de] (...) inbindlus en een andere prusik als voetlus.”

Ondertussen ziet de groep dat er een stelletje meeuwen naar de standplaats vliegt... Als ze nou maar niet witte cadeautjes op het touw dropen D:

Analyseer de situatie. Bespreek de standplaatsen. Bespreek hoe de prusik precies geknoopt wordt. Bespreek de meeuwen.

Prompt 5: (start + 20 minuten)

De deelnemers van de groep doen niet zo vaak aan prusikken. Hierdoor gebruiken ze verschillende manieren. Een deelnemer heeft de voetlus boven, en de borstlus onder. Een deelnemer heeft een shunt meegenomen. Iemand gebruikt een zeppelin (afgebeeld, afbeelding van animated knots: <https://www.animatedknots.com/zeppelin-bend-knot>,

bezocht op 1 Februari 2021) om de prusik rond te knopen en iemand anders besluit om zijn prusiks op de juiste lengte te maken met een achtknoop (ook zoals afgebeeld, offset figure-eight bend van wikipedia:

https://en.wikipedia.org/wiki/Offset_figure-eight_bend#/media/File:Doppelter_Achknoten_Tropfen.jpg of https://en.wikipedia.org/wiki/Offset_figure-eight_bend, bezocht op 1 februari 2021).

(beide knopen uiteraard met 15 cm uiteinden)

Analyseer de risico's. Doe dit snel!

!

Prompt 6: (start + 22 minuten)

De betreffende klimmer is halverwege de pitch met prusikken. Het lijkt wel alsof de uiteinden van de acht-knoop korter zijn geworden...

Analyseer de situatie.

Einde casus, afloop:

“Klimmer heeft bij het prusiken boven 100m afgrond een achtknoop gemaakt in de prusik. Deze is tijdens het prusiken doorgeslipt tot op de laatste millimeter, waarbij de klimmer dus bijna 100m is gevallen. “

“Tijdens het prusiken is de achtknoop van de zelfzekering gaan omklappen/rollen totdat er geen los einde meer was (...). Als deze was losgeschoten, dan zou de klimmer alleen maar in een voetlus staan, waar hij met weinige beweging uit los kon komen en vallen.”

Het gebruik van exotische technieken of apparaten zoals een shunt is op zich niet een probleem, zo lang de gebruiker hier voldoende kwalitatief goede training en ervaring mee heeft. Uiteindelijk is dat zijn/haar eigen verantwoordelijkheid.

Dit bijna-ongeluk had voorkomen kunnen worden door een andere knoop te gebruiken. Vaak wordt hiervoor de dubbele zaksteek (EDK; ja die naam heeft de knoop met een reden) aangeraden, echter dit raad ik af omdat deze knoop ook rolt bij hogere belasting. Het klopt dat dit niet snel gebeurt. Uit onderzoek blijkt dat de EDK in 9mm touw rolt bij ca 5 kN. Dat betekent dat er in situaties waar twee mensen aan de knoop hangen, de knoop al kan gaan rollen.

Als makkelijk alternatief (dat niet meer tijd, moeite of inzicht kost) raad ik de dubbele overhandse knoop (ook wel halve vissersknoop met twee strengen) aan. Deze rolt niet, en draait zich ook mooi van de rots af, vergelijkbaar met de EDK. Meer informatie en onderzoeksresultaten kun je hier vinden:

<https://overtheadgerescue.com/rope-rescue/bends-joining-ropes-update/>

Afsluiting

Bekijk vooral klimongevallen.nl. Hier zul je zien dat veel sportklim-ongevallen gebeuren in een onoplettend moment. Vaak wordt de partnercheck vergeten of een knoop niet afgemaakt. Een karabiner klikt niet zomaar uit. Een slechte knoop doet dat wel.

Hopelijk waren de casussen inzichtelijk en lekker verwarrend.

Hopelijk heeft iedereen nu kennis kunnen maken met mogelijke afwegingen bij een voorbereiding en met de diversiteit aan dingen die kan gebeuren tijdens een activiteit. Hopelijk herken je nu het gebruik van de strategien terug in de uitwerking van de casussen en heb je houvast om dit in de praktijk te gaan doen.

Vaag

Sommige mensen zullen deze casussen en opdrachten als 'heel erg vaag' ervaren. Dat is de bedoeling. Uit ervaring weet ik dat de praktijk nog veel vager en complexer is, waardoor beslissingen nemen in een paar seconden heel lastig is. Wel voel je in de praktijk veel meer urgentie, waardoor je weet dat er een beslissing genomen moet worden. In de praktijk zul je dus nog meer hoofdzaken van bijzaken moeten scheiden, en op basis van beperkte (of juist te veel) informatie beslissingen moeten maken.

Conclusie

Zorg dat je goed voorbereid, ook op bijzondere scenario's. Maak afspraken over wie tijdens de tocht waarvoor verantwoordelijk is. Zorg dat er goede afspraken zijn over een beslis-strategie bij twijfel. Wat zie je dan als limoentje, en wat niet?

Zorg dat je een plan hebt voor wanneer er dingen misgaan, en dat je elkaar goed genoeg kent om hiermee om te gaan.

Als instructeur/begeleider ben je ook verantwoordelijk voor anderen, dus dien je dergelijke voorbereidingen snel en efficiënt te kunnen doen. Vantevoren kun je al nadenken over het gebied waar je naartoe gaat. Zorg ook dat je weet wat de noodnummers zijn, en dat je bijvoorbeeld een blaadje hebt met woorden uit de relevante taal (nee, veel 112 centralisten spreken geen engels, zeker niet in Frankrijk/Belgie/Italie). Zorg ook dat je weet waar redding evt. vandaan komt, en wat de verwachte wachttijd is (Freyr: vraag om de brandweer en de boot voor het klimgebied; de centralist weet dit niet altijd; redding komt hier vanaf boven en gaat richting beneden. Het slachtoffer wordt afgevoerd via het water).

Bijlage 1: Uitnodigingsmail inleidende opdracht

Beste kader-io,

(Kader: als je deze training als bijscholing wilt doen (mogelijk voor 1 punt in 2021 of misschien een halve voor de inleidende opdracht in 2020), stuur dan zsm (iig voor 1 januari) een mailtje naar me, en doe de inleidende opdracht!)

Op 28 januari van 19u00 tot 22u00 zal er een online kadertraining zijn. In de [inleidende opdracht](#) kun je meer lezen over wat deze training inhoud en wat je ervan leert.

Ook als je niet bij de cursusavond op de 28e kan zijn is de inleidende opdracht heel nuttig. Doe deze dus vooral.

Deze training heb ik speciaal voor jullie opleiding gemaakt, maar wordt in de toekomst in samenwerking met de NKBV waarschijnlijk beschikbaar gesteld aan andere SAC's en regio's als bijscholing. Jullie feedback is dus zeer gewenst! Schroom niet om kritiek te leveren of andere gedachten te uiten: alles is welkom (mits relevant ;)).

Hopelijk vinden jullie het een fijne, leerzame training,
Vonk

De opdracht: <https://forms.gle/FmqvPuMd8jvx8nah8>

Bijlage 2: Uitnodigingsmail cursusavond

Beste kader(-io),

Komende donderdag, 28 januari, is van 19u00 tot 22u00 de (bij)scholings-avond over 'Omgaan met (nood)situaties'. Je kan deze bijscholing gebruiken voor 1 NKBV licentiepunt als je zowel de inleidende opdracht, als de avond hebt gedaan. Zorg dus, als je hieraan deel wilt nemen, dat je minimaal 18 uur vantevoren [de inleidende opdracht](#) hebt ingevuld.

Ook als je niet bij de cursusavond op de 28e kan zijn is de inleidende opdracht heel nuttig. Doe deze dus vooral.

De cursusavond zal plaatsvinden op discord (ik hoop via de NijSAC server). Zorg dat je dit van tevoren hebt uitgeprobeert. Het is overigens niet verplicht om een webcam te gebruiken, maar wel gezellig natuurlijk. Een werkende microfoon en koptelefoon/oordoppen zijn wel verplicht; wees je gebeente als je een echo hebt. Van discord is ook een app die mijns inziens ook fijn werkt.

Planning

De planning is als volgt:

18.45: inloop

19.00: bespreken inleidende opdracht (met name 3x3 in de praktijk en limoentjesmethode (i.e. risicomanagement in de praktijk)

Casus 1: 'gewone' situatie

19.20: in sub-groepen aan de slag

19.45: plenaire bespreking

20.00: Pauze (ruimte voor voortzetting discussie)

Casus 2: onbekende situatie

20.15: in sub-groepen aan de slag

20.40: plenaire bespreking

20.55: Pauze (ruimte voor voortzetting discussie)

Casus 3: Tijdsdruk

21.10: in sub-groepen aan de slag

21.35: plenaire bespreking

21.50: afsluiting, ruimte voor feedback

22.00: Persoonlijke ervaringen bespreken

Bespreken inleidende opdracht

Er waren een aantal mensen die het lastig vinden om de 3x3 methode in de praktijk toe te passen. Ik zal proberen om hierover meer duidelijkheid en voorbeelden van risico-mitigatie-strategieën te geven. De reductiemethode van Werner Munter die traditioneel bij 3x3 in lawinekunde gebruikt wordt is niet optimaal bij generiek gebruik bij alpinisme en vooral niet bij klimmen. Daarvoor in de plaats neem ik dus de specifiekere limoentjesmethode; mochten mensen hier verwart over zijn geweest.

Het is niet de bedoeling dat we de inleidende opdracht nog uitgebreid gaan bespreken. Ik hoop dat het meeste aan de hand van de feedback duidelijk is. Als je toch nog concrete vragen hebt hierover (ook over 3x3, de limoentjesmethode en risicomanagement), dan zou ik die liever op een ander moment (vantevoren) bespreken.

Casussen

Eerlijk gezegd heb ik de casussen nog niet helemaal voorbereid, maar het idee is om in gemengde (kader + '-io') groepen van ca. 4 mensen casus-situaties te gaan uitwerken. De drie casussen zullen hetzelfde format hebben waarbij eerst een risico-analyse gedaan wordt, met daarna een situatie waarin jullie samen een plan van aanpak maken.

De eerste casus zal lijken op die in de inleidende opdrachten, maar dan uitgebreider. In de tweede situatie ga ik proberen om een ietwat ongewone (doch realistische) situatie te gebruiken zodat de meesten uit hun comfort-zone getrokken worden. De derde casus zal onder tijdsdruk zijn. Beide om zo een iets meer realistische beslissings-simulatie te maken. Alle situaties zullen in outdoor setting zijn.

Nadat er in kleinere groepen over de casussen is nagedacht, krijgt elke groep de tijd om hun uitwerking te vertellen. Hierna is ruimte voor een korte discussie. Overigens is de kans groot dat deze situaties (met opzet) minstens even vaag zijn als de inleidende opdracht; maak je borst dus maar nat ;) Het idee hiervan is dat je in de praktijk ook vaak op basis van onvolledige informatie moet beslissen. Dit betekent tegelijk dat er niet een 'goede' uitwerking is van de casussen. Het idee is dat juist deze aannames en overwegingen in de onderlinge discussie naar voren komt.

Afsluiting

Moraal van het verhaal, en kernboodschap. Als je naar aanleiding van de opdracht of les nog feedback hebt is dat van harte welkom: deze training heb ik speciaal voor jullie opleiding/bijscholing gemaakt, maar wordt in de toekomst in samenwerking met de NKBV waarschijnlijk beschikbaar gesteld aan andere SAC's en regio's. Jullie feedback is dus zeer gewenst! Schroom niet om kritiek te leveren of andere gedachten te uiten: alles is welkom (mits relevant ;)).

Persoonlijke ervaringen bespreken

Er was vanuit het kader-io behoefte aan het horen van praktijk-verhalen van mensen die al kader zijn. Als je dus een situatie hebt meegemaakt die je wilt delen dan is dat van harte welkom. Als je dit liever anoniem doet, kun je het ook opschrijven, dan lees ik het verhaal voor. Ik hoop dat er voldoende interesse is dat mensen nog even blijven hangen, en dat er mensen zijn die hun ervaringen willen delen. Bij voorbaat excuus als van dit deel niks terecht komt.

Mocht je nog vragen, tips of verzoeken hebben dan is dat natuurlijk van harte welkom.

Hopelijk vinden jullie het een fijne, leerzame training,

Vonk